

Německo je zemí, která byla od samého počátku, kdy technika umožňovala uvést do provozu vynález výplatního stroje, důsledným experimentátorem a průkopníkem tohoto způsobu vyplácení. Když pominu 19. století, kdy se udály první pokusy připomínající hodně z dále tento způsob vyplácení (např. rok 1802 a razítka typu "Gebühr bezahlt" s datem či bez data), tak jedním z prvních pokusů byl pokus bavorský z roku 1910 v několika německých městech. Bylo to strojové razítko s uvedením hodnoty (tehdy ještě ve fenicích) a s nápisem FRANKO BEZAHLT. První razítka tohoto typu se objevila v Mnichově a ve Frankfurtu n. M.

Otisky s názvem "Deutsches Reich" a hodnotou ve výplatním razítku a s dvoukruhovým denním razítkem s můstky našly své uplatnění v roce 1922. Ale i předtím existovaly stroje a jejich otisky (1919). Tyto pokusy měly i jednokruhová denní razítka.

Dnes jsem ale nechtěl hovořit o německých začátcích. Rád bych se zastavil u dvou záležitostí, které mezi naší sběratelskou veřejností nejsou příliš známy. Žijeme v domněnku, že od samého počátku

a/ německé výplatní stroje a jejich otisky měly dvoukruhová denní razítka s můstky,

b/ německé výplatní otisky neměly údaj typický pro našeho výplatní otisky - číslo počítadla otisků.

Nebylo tomu tak.

Na začátku skutečných, i když klasických výplatních otisků, které máme zakořeněny v paměti, se tvar denních razítek střídá - jednokruhové - dvoukruhové s můstky. Jednokruhových bylo o něco více, postupně začaly mizet, ale vydržely i po roce 1945. Jednokruhová denní razítka mají němečtí sběratelé zafixovány pod skupinou A (Ortsstempel A - Einkresistempel). Ve sbírce mám otisky s jednokruhovým denním razítkem (němečtí sběratelé jim říkají místní razítka) od roku 1928 (A 1) až do roku 1971 (A- 15)! Hlavně to jsou výplatní otisky soustavy Francotyp. Prstencový (skupina B - Ringstempel, skupina C - anebo Ringbrückstempel) typ denních razítek se usídlil až v druhé polovině 30. let.

Naše poštovní správa v roce 1925/1926 převzala tento typ denního razítka - jednokruhový. Dvoukruhový typ denního razítka bez můstků (v Německu známý jako sárský) k nám přišel až s anglosaskými a švýcarskými otisky na poštách.

Takže **mýtus číslo jedna** padl, u v Německu byla jednokruhová denní razítkové výplatních otiscích.

Mýtem číslo dvě je existence čísla počítadla. Původní pravidla toto u německých výplatních otisků neřešila, alespoň jsem žádné nařízení říšské poštovní správy v archivu nenašel. Firmy vyrábějící výplatní stroje, vak s tímto počítaly. První firma, která mechanismu na číslování zásilek zařadila, byla firma Komusina, u nás neznámá a neužívaná (předchůdce Postalie), ale velmi omezeně. Ve veřejném prostoru jsem otisky s číslem počítadla viděl velmi málo.

Tento mechanismus zařadila do svého výrobního programu firma Francotyp a její závody. Číslo počítadla se u řady výplatních otisků ze strojů této firmy v otiscích objevilo, a to již ve 20. letech. A u všech nabízených či vyráběných strojů - Anker, Bafra (B i C, ale i D). Číslo počítadla se vyskytlo jen u strojů Francotyp. Teprve dne 1. 2. 1934 bylo povoleno poštovní správou toto číslo z otisku vynechat. Řada firem toto rozhodnutí přivítala - uživatelé měli více prostoru na název a hlavně na reklamu, která byla poštovní správou podporována na rozdíl od nás.

Číslo počítadla (Zählnummer) v různých velikostech se objevila mezi denním a výplatním razítkem, anebo v horní poloze. Jak jsem napsal, všechny tehdejší modely byly vyráběny s tímto číslem:

Frankotyp A + B - Am, Ah, Bm, Bh, Francotyp C - CA, CB, CE. Dodávám, že typ CA se vyráběl v Anker - Werke v Bielefeldu, typ CB v Bafra - Werke v Berlíně a typ CE v obou továrnách. Typ D byl podobný typu A (lišil se jen vzdálenostmi, má stejné číslice jako model A a poloha je poněkud vyšší).

Otisky s číslem počítadla se objevují i po roce 1945, ale postupně jsou vyřazovány z provozu. Jeden z posledních mám ve sbírce s datem 16. 3. 1956.

Několik ukázek německých otisků s jednokruhovým denním razítkem (poslední otisk s dvoukruhovým) a s číslem počítadla.

